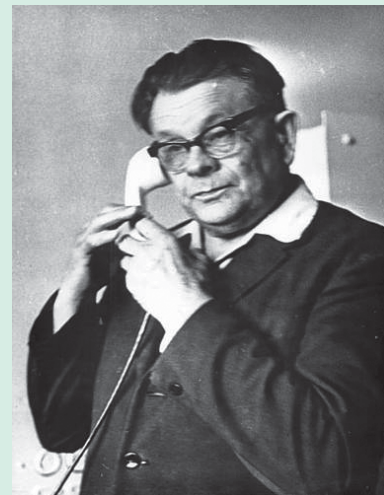

AKADEMIKAS ADOLFAS JUCYS

2009 m. sukanka 105 metai kaip Klausgalvių-Medsėdžiuose (Salantų apyl., Kretingos r.) gimė ir 35 m. kaip Vilniuje mirė vienas iškiliausių žemaičių mokslininkų, didelis žemaičių krašto tradicinės kultūros puoselėtojų akademikas Adolfas Jucys.

Nuotraukoje – Fizikos ir matematikos instituto direktorius Adolfas Jucys*

ADOLFAS JUCYS. Profesorius, fizikas teoretikas, mokslų daktaras (1951), akademikas (1953), Lietuvos nusipelnęs mokslo veikėjas, daugiaelektronų atomų teorijos kūrėjas, šiuolaikinės teorinės fizikos Lietuvoje pradininkas, poetas, kraštotyrininkas. Jis laikomas Lietuvos fizikų teoretikų mokyklos tėvu. Sukūrė, žymiai patobulino arba apibendrino atomų kvantmechaninio tyrimo metodus: vienkonfigūracinį ir daugiakonfigūracinį Hartrio ir Foko suderintinio lauko, nepilno kintamųjų atsiskyrimo bei išplėstinį skaičiavimo metodus, dvielektronų būsenų modelį.

Gimė A. Jucys 1904 m. rugsėjo 12 d. Klausgalvių Medsėdžių kaime (Salantų valsčius, Kretingos apskritis). Mirė 1974 m. vasario 4 d. Vilniuje. Palaidotas Vilniaus Antakalnio kapinėse.

1912 m. pradėjo mokytis Salantų liaudies papapinėje mokykloje. 1922 m. įstojo į Kretingos progimnazijos trečiąją klasę. 1926 m. baigė Plungės gimnaziją. 1927 m. įstojo į Kaune veikusį Lietuvos universitetą (baigė 1931 m.). Jo baigiamasis diplominis darbas buvo „Trio-dinė lemputė“

Po to dirbo to universiteto Fizikos katedros laborantu, nuo 1938 m. – vyriausiuoju asistentu. Vėliau Anglijoje gilino teorinės fizikos žinias – 1933, 1938, 1939–1940 stažavosi Mančesterio ir Kembridžo universitetuose. 1940 m. dėstytojavo Vilniaus universitete, 1944–1971 m. jis buvo Vilniaus universiteto teorinės fizikos katedros vedėjas. Čia jam suteiktas docento laipsnis. 1951 m. apgynė fizikos-matematikos mokslų daktaro disertaciją. 1945–1949 m. – Vilniaus pedagoginio instituto direktorius, Lietuvos švietimo ministerijos aukštųjų mokyklų valdybos viršininkas, ėjo kitas atsakingas pareigas, buvo kelių Lietuvos universitetų profesorius, įvai-

rių draugijų ir komisijų narys, aktyviai bendradarbiavo Lietuvos ir užsienio spaudoje, skaitė paskaitas tarptautinėse mokyklose Lenkijoje, Čekoslovakijoje, Italijoje ir keliose kitose šalyse, vadovavo daugiau negu 50-iai mokslo kandidatų.

Įkūrė Vilniaus teoretikų mokyklą, daug prisidėjo prie aukštųjų mokyklų atkūrimo, svarbiausių fizikos ir kitų mokslų krypčių formavimo Lietuvoje. Jo iniciatyva įkurtas Fizikos ir matematikos institutas, iš kurio kilo visi dabartiniai fizikos institutai. Jo rūpesčiu Lietuvoje įkurtas pirmasis Skaičiavimo centras, įsteigtas „Lietuvos fizikos rinkinys“.

Jis taip pat domėjosi lietuvių kalba (domėjosi vietovardžių, fizikos terminų problematika), krašto istorija, papročiais. Laisvalaikiu studijuodavo senas bažnytines knygas, domėjosi savo kilme, rinko informaciją apie Motiejų Valančių, talkino kuriant vyskupo gimtinės muziejų Nasrėnuose. Nemažai jos straipsnių krašto istorijos tema paskelbta Žemaitijos spaudoje.

Buvo Plungiškių draugijos prezidentas.

Jis – daugelio mokslinių atradimų, knygų įvairiais fizikos klausimais autorius.

Adolfas Jucys buvo Žemaičių krašto istorijos tyrinėtojo, muziejininko Juozo Mickevičiaus (1900–1984) bendramokslis ir draugas. Tarp gausaus J. Mickevičiaus rašytinio palikimo yra ir spausdinimo mašinėle išspausdintas tekstas „Medžiaga Akademiko Adolfo Jucio biografijai“. Šiandien jau sunku pasakyti, kam J. Mickevičius rengėsi ją panaudoti ar panaudojo. Darbas nėra užbaigtas, tačiau vis tiek gana gyvai čia pasakojama apie A. Jucį, jo mokslo metus, domėjimąsi gimtuoju kraštu, jo istorija, pristato ir mažiau žinomą akademiko veiklos pusę – jo kūrybinius bandymus grožinės literatūros srityje.

* Čia ir kitur, kur nenurodyta kitaip, archyvinės nuotraukos – iš Adolfo Jucio sūnaus Gedimino Jucio šeimos archyvo, VU Teorinės fizikos ir astronomijos instituto memorialinio akademiko Adolfo Jucio kambario, Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos rankraščių skyriaus (A. Jucio fondas Nr. 285) ir Lietuvos Centrinio valstybės archyvo